

MLADEN KOPJAR
Čokoladne godine

BIBLIOTEKA SLON

Izdaje
Naklada LJEVAK d.o.o.

Za nakladnika
IVANA LJEVAK LEBEDA

MLADEN KOPJAR

**Čokoladne
 godine**

Zagreb, rujan 2016.

Mladen Kopjar
ČOKOLADNE GODINE

Izdaje
Naklada LJEVAK d.o.o.
Kopačevski put 1c, Zagreb

Urednica
DUBRAVKA TEŽAK

Lektorica i korektorica
JADRANKA VAROŠANEC

Ilustrator
FRANO PETRUŠA

Grafička priprema
MARIJA FRIŠČIĆ

Tisak i uvez
FEROPROMS

ISBN 978-953-303-955-8

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 000941866.

© Naklada LJEVAK, Zagreb, 2016.

Sadržaj

PRVA GODINA

- 9 Najvažniji dan u životu
- 11 Fuj, pelena!
- 14 Evo ga!
- 18 Noćna buđenja
- 20 Svjećica na čokoladi

DRUGA GODINA

- 23 Nevidljivi koraci
- 25 Mrkva
- 27 Leonardo
- 30 Ljubav je sve, a sve je u novcu
- 35 Kolica i nizbrdica

TREĆA GODINA

- 39 Zaslužena kazna
- 41 Djed u crvenom
- 44 Balon pun prijateljstva
- 46 Čudovište
- 48 Darkov zid

ČETVRTA GODINA

- 53 Među policama
- 55 Lelin osmijeh
- 58 Stope na parketu
- 60 Od temperature kreature
- 63 Strahovi u mraku

PETA GODINA

- 67 Baka junakinja
- 70 Umjetnici, golubovi i malo plastelina
- 72 Peh je uspjeh
- 76 Kotrljanje
- 79 Kućni (ne)red

ŠESTA GODINA

- 83 Propala pobuna
- 86 Snježne žalosti
- 89 J kao juha
- 92 Napokon diploma
- 96 Kao knjigu te čitam!

SEDMA GODINA

- 101 Treća dimenzija
- 106 Početnici
- 108 Puse
- 111 Čistoća je pola ljubavi
- 113 Mona Liza

OSMA GODINA

- 117 Čokoladni brkovi
- 120 Švercanje
- 123 Poznati neznanac
- 127 Grana koja nedostaje
- 129 Suze poput maslina

DEVETA GODINA

- 133 Soba moje sestre
- 135 Krhotine umjetnosti
- 139 Adela i mercedes
- 142 Sok na sok
- 146 Smiješni hrčak

DESETA GODINA

- 151 Znanje i logika
- 154 Dvojica nevidljivih na vreći graha
- 158 Harmonikaš
- 160 Sve tajne svijeta
- 164 Odsjaj

- 169 POGOVOR
- 173 BILJEŠKA O AUTORU
- 175 BILJEŠKA O ILUSTRATORU

PRVA GODINA

Najvažniji dan u životu

Tek što sam se rodio, pokupio sam prvu uvredu.

– Glasniji je od motorne pile za beton! – izvukao me liječnik na danje svjetlo i predao babici u ruke, a zatim skinuo masku.

Nejakim sam očima vidio da u ustima razvlači žvakaću. Veliki frajer! Što sam uopće trebao nego derati se? Podnijeti izvještaj o boravku u maminom trbuhu?

– Evo galamdžije! Svako novo dijete sve nam jače buči! – rekla je mama kad sam se sat vremena kasnije, zamotan u nekakvu bijelu krpnu, našao pokraj nje.

– A koje vam je to? – pitala je medicinska sestra.

– Četvrto! – ubacio se tata koji je bauljao uokolo maminog kreveta s rukama u džepovima kao da sam im prvo.

– Zašto nisi obukao čiste hlače? – upitala ga je mama.

bauljati - teturati, hodati neravnomjerno

ČOKOLADNE GODINE

– Nisam stigao, draga! S gradilišta dolazim! Netko mora raditi za toliku dječurliju! A i mi moramo jesti povremeno!

– Je l' to znači da ja ne radim? Ti valjda stružeš i glancaš po kući? A onda još i djecu odgajaš?

– Što? Ja ih kao ne odgajam?

– Ne znači da ih odgajaš ako jedanput u dvije godine odeš na roditeljski sastanak!

Razgovaraju o odgoju, a već me zanemaruju! Možda sam trebao nastaviti derati se? Osjećao sam se kao štruca kruha ostavljena u dućanu.

– Molim vas, molim vas! – smirivala je situaciju sestra. – Nemojte uznemiravati dijete!

Mama je odmahнула glavom, pa me pogledala kao da sam jagoda sa šlagom i samo što se nije obliznula, dok je tata na mene spustio dlan.

– Ti ćeš biti tatin sin na svome mjestu, a ne kao ona dvojica smušenjaka doma.

Tata ima velike šake i dugačke prste. Radi kao zidar opće prakse i krovopokrivač specijalist na raznim gradilištima, a u fušu još popravlja televizore i hladnjake. Smušenjaci koje je spomenuo su Žarko i Marko, moja braća koja sada već idu u školu. Ružica, moja četiri godine starija sestra, tatina je kći na svome mjestu.

– Ti si, mišu, završna rima – nježno me držala mama.

– Kakva rima? – počeo se tata po bradi.

– Žarko, Marko i Darko!

raditi u fušu – raditi izvan radnog vremena radi zarade

PRVA GODINA

- A-ha, opet po tvojem! Mene se ništa ne pital!
- Ne! To je izvan tvojeg utjecaja!
- A Ružica? Ona se ne rimuje.
- Ružica je cvijetak za sebe.

Mama je već petnaest godina studirala povijest umjetnosti, i mislila je da ima smisla za estetiku svega, pa tako i imena. Tata joj često zna reći da svatko može biti student, ali ne može svatko diplomirati. Onda ona njemu vrati neka šuti i drži se cigle. Ja nisam imao ništa protiv toga da budem rima, htio sam samo da mi ne bude hladno i da me mama nahrani, što je i napravila kad sam složio tužnu facu. Poslije klope zaspao sam kao beba.

Bio je to najvažniji dan u mojem životu jer nema ničega važnijeg nego roditi se. Dalje ću se penjati stubu po stubu.

A katkad završiti i u podrumu.

utjecaj – djelovanje na nekoga da promijeni ponašanje, mišljenje

imati smisla za estetiku
– imati osjećaj za lijepo

složiti tužnu facu – napraviti tužan izraz lica

Fuj, pelena!

Žarko i Marko očekivali su me sa strepnjom u glasu i zebnjom oko srca.

- Mali će raditi rusvaj po kući, a za sve ću biti kriv ja! – mislio je naglas Žarko.

- Zaslinit će sve moje knjige! – dodao je Marko.

Ružica me, pak, jedva dočekala. U bolnici sam mo-

strepnja – predosjećaj opasnosti

zebnja – zabrinutost, strah

rusvaj – veliki nered

ČOKOLADNE GODINE

rao ostati nekoliko dana zbog žutice, a ona je za to vrijeme sve svoje igračke zapakirala u kutiju na balkonu. Ostavila je pri ruci samo veliku kućicu za lutke, zlu ne trebalo.

– Ne trebaju mi igračke! Sad imam bracu!

Ali braco nije igračka! To što sam izgledao kao lutak, nije značilo da se sa mnom mogu izvoditi kojekakve ludorije. Čim sam stigao u stan, mama je na to odmah upozorila Ružicu koja me unatoč tome uspjela ščepati na spavanju. U čvrstom me naumu spustila s kauča na sag, uhvatila za noge i dovukla do svoje kućice za lutke. Probudio sam se i shvatio da me čeka nemoguća misija: sestrice me željela ugurati u kućicu kroz vratašca, ali ja, koliko god malen bio, nisam mogao stati unutra.

– Braco se neće igrati sa mnom! – briznula je Ružica u plač.

Vidjevši nju kako plače, a uz to i pogrešno optužen, dao sam svojem dobrom glasu da podivlja. Žarko je sav izbezumljen dotrčao do nas i naredio da prestanemo s deračinom jer on prije košarkaškog treninga još mora učiti, na što je u sobu upala mama i kažiprstom mu pokazala da se udalji od nas dvoje.

– Nemoj maltretirati tu djecu!

I Žarko je bio optužen bez razloga, ali se nije rasplakao.

– Mama, ja hoću samo malo tišine! Peti razred je prekretnica! Hoćeš da padnem?

izbezumljen – potpuno zburjen

prekretnica – nagla i velika promjena

PRVA GODINA

- Nije ti ni tata intelektualac! Padni, nije me briga!
- Daj mi to napiši na papir da mogu pokazati raski.
- Van!

Nemoćan u borbi protiv nadolazećih generacija, Žarko je otišao vrteći glavom. U maminom naručju uskoro sam prestao plakati, dok su Ružičine suze i dalje padale po sagu.

- Braco je zločest! Neće u moju kućicu!
- Ne smiješ biti takva – rekla je mama. – Braco je dobar dečko, ali ne može ući kroz ta mala vrata. Predebeo je!

Ponovno uvreda! Otrpio sam je šutke jer me mama ipak svako malo cmakala u čelo i nos.

- Hoću se igrati s njim! – bila je Ružica uporna.
- Budeš, budeš. Evo, možeš ga presvući!

Jesam li zaboravio spomenuti da me u međuvremenu uhvatila sila? Moja je pelena bila spremna za bacanje u biološko-kemijski otpad.

- Ja ću ga, mama, ja ću ga! – vikala je Ružica i uz malu maminu pomoć odmotala pelenu.

- Tako, vidiš, lijepo – dohvatila je mama higijenske rupčice. – Dok ja čistim Darka, ti odnesi pelenu u vreću za smeće.

Ružica uopće nije odnijela pelenu u smeće, nego je stajala pokraj mame sa začepljenim nosom. Bila je na rubu suza.

- Neću više dirati pelenu!

nadolazeće generacije
– nadolazeći naraštaji;
nova djeca koja se rađaju

cmakati – ljubiti

biološko-kemijski
otpad – prirodni i
umjetni otpad

ČOKOLADNE GODINE

- Zašto?
- Strašno smrdi! Fuj, pelena!
- Je, a što si ti mislila?

Vidjelo se da je Ružica jako razočarana. Tako je to kad od nekoga puno očekujete, a onda shvatite da je i on samo čovjek. I to s prljavim pelenama.

Evo ga!

Tata razvlači ono malo kose što ima na glavi koliko god može, no ipak ne može sakriti da je proćelav.

- To vam je jedina sličnost - rekla mu je mama - a ni to neće još dugo!

- Da ne bi! - otpovrnuo je tata. - Ima isti moj nos!

- Ali, tata - rekao je Marko - tvoj nos je velik kao krumpir, a Darkov mali kao zrno graška. To nije isto!

Marko ima samo osam godina, a već se ističe pronicljivim primjedbama.

- Bit ćeš ti grašak u rizi-biziju kad te sredim! - ljutnuo se tata zbog krumpira.

Za razliku od tate, ja sam s vremenom imao sve više kose, ali zato zuba niotkuda. Mamu je taj moj nedostatak prilično zabrinjavao i često mi je zavirivala u usta da vidi raste li što.

- Pa kad će više? - pitala se.

- A što će mu uopće zubi? - rekao je jednom Žarko.

- Nek' živi na mlijeku, a kasnije na pivu.

pronicljiv - koji dobro zapaža
rizi-bizi - jelo od riže i graška

ČOKOLADNE GODINE

– Ne pričaj gluposti! – viknula je mama. – Samo tvoj tata može živjeti od piva!

– Kako kuhaš, nije ni čudo! – javio se tata.

Nisam ih slušao jer me zaokupila bol u ustima. A bilo mi je i vruće jer sam dobio temperaturu. Zaplakao sam što sam jače mogao, bio sam glasniji od, hm, motorne pile za beton.

– Što je? – privila me mama na prsa. – Ma što je, zlato mamino, mili, sunašce moje?

Nikakvo tepanje ne pomaže kad vam raste prvi zub. Osjećao sam da moram nešto zagristi da mi bude lakše, bilo što! Olovku, spužvu za pranje posuđa, daljinski od televizora! Na kraju je dobro došao i mamin kažiprst.

– O-ho! – izvadila je mama prst iz mojih usta. – Mislim da nečeg ima unutra!

Ima, ima! I boli!

– Evo ga! – ozarilo se mamino lice kad je ugledala zubić. – Svi ovamo! Darku raste zub!

Cijela se obitelj okupila i razrogačenih očiju unosila mi se u lice. Nevjerojatno mi je bilo gledati to ushićenje. Čemu? Ne samo da su svi do jednog već vidjeli kako izgledaju zubi, nego su ih svi i imali! Samo je Ružica opet bila razočarana.

– Ništa ne vidim.

– Zub je još malen, narast će – objasnila je mama. – Darko će imati puno zubi, baš kao i ti!

– A onda će i tebi i njemu svi ispasti! – zasmijuljio se Žarko.

Ružica je u čudu pogledala najstarijeg brata, pa mamu. Donja usnica joj je podrhtavala.

– Stvarno? Mama, stvarno će mi ispasti svi zubi?

PRVA GODINA

– Ha... da. Ali ne svi odjedanput, a i brzo će ti opet narasti! – spriječila je mama sestrine suze.

– I nikad više neće ispasti? Niiiiikad više?

Ljuljuškajući me u krilu, mama se pravila da od moje dernjave ne čuje Ružičino pitanje. No, ono je bilo prevažno da bi sestrica lako odustala.

– Reci mi ti, tata!

– Čuj – meškoljio se tata – možda ti opet ispadnu, ali to će biti tek kad budeš išla u penziju. A to ti je za sto pedeset godina, pa se uopće ne moraš brinuti o tome.

Ružicu je onda zanimalo i što je penzija, i koliko je to sto pedeset godina, pa su se mama i tata dali u objašnjavanje. Žarko je već bio otišao, i samo je Marko istinski suosjećao sa mnom. Znao je što mi treba, pa je iz džepa izvadio voćnu karamelu, razmotao je i htio mi je gurnuti u usta. Mama ga je lupila po prstima.

– Da takvo što više ne vidim! On je još premali za bombone!

– Ali nešto mora gristi! – spustio je Marko karamelu na stol.

– Dat ćemo mu gumenog losa. Polij ga prije hladnom vodom.

– Idem! – već je Marko brzao prema kuhinji s losom u ruci.

– Hej! – viknula je mama za njim. – Hoćeš pojesti tu karamelu?

Mama je žvakala karamelu, a ja rogove.

*los – sjeverni jelen
lopatastih rogova*

Noćna buđenja

Svake bih se noći oko pola dva probudio i zadrečao. Ili sam bio gladan, ili me trebalo presvući, a uz to sam imao potrebu pokazati nezadovoljstvo što me ostavljaju samog usred noći iza rešetaka, to jest u kinderbetu. Biti sâm u mraku na takvom mjestu nije ugodno, a ja sam se bojavao i sjene vlastite pelene.

– Tek je pola dva? – dolazila bi mama do mene u spavaćici, jedva otvorenih očiju, i dizala me iz kinderbeta. – Sad ja nunam svoju bebu, nuna nuna. Bude dobra moja nunica? Ti si moja jedna velika nuna, je l' da?

Nisam zamjerao mami na takvim bedastoćama. Zbog mene je od sna otkidala najsočnije komade, a i jako se trudila utješiti me, što joj je obično uspijevalo tek kad bi me nahranila ili promijenila pelenu.

Redovita noćna buđenja u pola dva nisu prestajala. Iako nikome u obitelji zbog toga nije bilo lako, brigu oko noćne galame na svojem je vratu i dalje imala samo mama. Braća i sestra pokrili bi glave jastucima, od njih se više nije ni očekivalo, a tata bi se u krevetu tek okrenuo na drugu stranu. Sve dok mami nije prekipjelo. Nahranila me, a zatim dala tati da me nosi po stanu.

– Mora se podrignuti, a onda ga stavi natrag u kinderbet!

– Ali, ne znam ja to!

– Znaš, znaš – uvlačila se mama pod deku.

Nije se moglo reći da tata nije pokušavao. Pažljivo me nosio i na uho molio da se podrignem, ali jednostavno nije išlo.

– Tata mora spavati – govorio mi je. – Ako budem pospan, past ću s krova na gradilištu, a od toga bole kosti. U slučaju da uopće ostanem živ.

Zaigrao je na kartu sažaljenja, no višak zraka nije želio izaći iz mene. Kad je shvatio da gubi bitku s vremenom, posjeo me na koljeno, duboko udahnuo, malo pričekao, pa se sâm glasno podrignuo.

PRVA GODINA

– Čuješ? Tako i ti moraš – rekao je; srećom da je mama već bila zaspala jer sam siguran da ne bi odobrila praktičnu nastavu iz podrigivanja.

Uto je do nas dvojice došla Ružica koja je išla popiti vode.

- Darko je još budan?
- Da, milo. Neće se podrignuti.
- Mama ga samo potapša po leđima.
- Ma nemoj? Hm, da vidimo.

Nekoliko puta tata me lagano lupnuo po leđima. Kroz koji trenutak dobio je željeni buuurp.

- Bravo, sine! A sad brzo natrag na spavanje.

Čim me spustio u kinderbet, zaplakao sam. Tata se uhvatio za glavu.

– Znao sam da neću znati! Ružice, ti nisi ružila cijele noći! Što da radim s njim? Ha?

ružiti – galamiti

Sestrica se uhvatila za rešetke kinderbeta i, promatrajući me, shvatila u čemu je problem.

– Samo malo! – otrčala je do svojih igračaka i od brojnih plišanaca odabrala plavog pingvina. – Stavi Sve-na pokraj njega, tata!

Prigrlio sam nasmiješenog pingvina. U stanu je sve utihnulo, napokon su svi spavali. Zajedno sa mnom i Svenom, mojim prvim, vrlo mekanim prijateljem, kojeg je bilo šteta smočiti suzama.